

יש לתמוה

**פרשת מטות-מסעי, שבת חזק, מבה"ח מנ"א, ה'תש"פ
- נערך ע"י הרב ישעי' זושא שי' ווילהעלם -**

- א** 1. על איזה דין, נאמר על זה במשנה שהדין ההוא "פורחין באויר"? (מסכת חגיגה).
2. מהו הפירוש וכוונת המשנה "פורחין באויר"?
- ב** עובד כוכבים שלא מקיים נדרו, האם הוא עובר על "לא יחל דברו"? (ספרי זוטא. פנים יפות. תורה תמימה).
- ג** במלחמת מדין האם היו יהודים בצד של המדינים? (מדרש אגדה).
- ד** מהו הטעם על מספר 'ארבעים' יום שמשה רבינו היה על ההר? (מגלה עמוקות).
- ה** מטות (ל, ג) "לא יחל דברו".
איזה תנא, מפני שאף פעם בחייו לא התיר נדרו או שבועתו, ניצל ממלאך המוות? (מסכת כתובות).
- ו** מטות (ל, ב) "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' איש כי ידור נדר לה'".
איפה מצינו שצוה ה' למשה אודות 'נדריים' שעל זה אומר כאן משה לבני ישראל פרשת 'נדריים'? (רמב"ן. רשב"ם).
- ז** איזה פסוק מפרשתינו הוא החמור ביותר לקיימו? (ירושלמי שקלים).
- ח** בהיום יום כ"א תמוז כתוב "אין מברכים שיהיו בין המצרים ואפילו בשבת".
1. האם דין ומנהג זה הוא רק על ברכת שהחיינו או גם על ברכת הטוב והמטיב?
2. בסדר ברכת הנהנין פרק י"ב הלכה י"ב כתוב לברך ברכת 'שהחיינו' בהולדת בת, מהי הדין והמנהג כשנולדה לו בת בימי בין המצרים?
- ט** איזה פסוק בפרשתינו הוא רמז לזכור כמה פעמים היו אומרים 'הללויה' בהלל? (ירושלמי. רמב"ם. תוספות יום טוב. לקו"ש).
- י** איפה בפרשה מדובר אודות הדין, האם מותר לעשות חופת ב' אחיות, או ב' נשים שאינם קרובות זו לזו, ביחד? (רמ"א. פנים יפות. מקור חסד).

יש לישב

פרשת מטות- מסעי, שבת חזק, מבה"ח מנ"א, ה'תש"פ

א 1. במשנה סוף פ"א שמסכת חגיגה, בגמרא דף (י, א) "היתר נדרים פורחין באויר".
2. היינו אף על פי שמצינו בפסוק בהתחלת פרשת מטות שהאב או הבעל יכול להפר ולהתיר הנדר, זהו כי הם משועבדים והם ברשותם של האב או הבעל, ומכיון שהאב או הבעל אינן מקיימים הנדר, הוי כאלו לא נדרו כלל, אבל החכם, שהנודר אינו משועבד לו ואינו ברשותו, מנין שהוא יכול להתיר הנדר, ואין מקור מפורש לזה מן התורה, ולכן קורא לזה "היתר נדרים פורחין באויר", אלא כך מסור לחכמים בתורה שבעל פה. אם כן צריך עיון, הרי לפי זה, כל הדינים של הלכה למשה מסיני יהא נקראים "פורחין באויר"?

ב על הפסוק מטות (ל, ב) "אל ראשי המטות לבני ישראל לאמור" איתא בספרי זוטא מובא בילקוט שמעוני "לבני ישראל" מכאן שבני ישראל עוברים בבל יחל, ואין העובדי כוכבים עוברים בבל יחל". והקשו המפרשים, לכאורה הוא דבר פשוט שעובד כוכבים פטור, דמאי שנא מכל מצוות שבתורה? ותירץ בספר פנים יפות, משום דהנודר או הנשבע בשם, הרי אמרו חז"ל דהוי כנודר בחיי המלך, אם כן העובר על השבועה בשם או על הנדר בשם, הרי הוא כמברך (מקלל) את השם, כיון שנשבע בחייו, וברכת השם הוא מז' מצוות שנצטוו בני נח. קא משמע לן הפסוק דאינו בכלל ברכת השם, מכיון דעל כל פנים לא פירש בשפתיו. ובתורה תמימה תירץ כיון דקיימא לן (מנחות עד, ב) שעובדי כוכבים נודרים נדרים ונדבות כישראל, לכן הוא אמינא שחל עליהם גם הדין של 'לא יחל דברו', קא משמע לן הפסוק שאינו חל על עובדי כוכבים.

ג על הפסוק (מטות לא, יט) "ואתם חנו מחוץ למחנה שבעת ימים כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו ביום השלישי וביום השביעי", איתא במדרש אגדה "והלא קברי גויים אינם מטמאים (ראה גם רש"י כאן), ולמה היו צריכים הזאה בשלישי ובשביעי? אמרו חכמינו ז"ל, משומד אחד היה שם במדין והרגוהו ישראל, ולא נודע מי הרגו, על כן היו כולם צריכים הזאה יום שלישי ויום שביעי מספק, וישראל אף על פי שחטא ישראל הוא.

ד בספר מגלה עמוקות פ' אמור ובפ' ואתחנן מפרש, ארבעים יום יש בה תתק"ס - 960 שעות, וזהו בגימטריא 'מתניתין', וזה מה שעשה משה על ההר, למד תורה שבעל פה 'מתניתין', ולכן הזמן שלקח הלימוד היה 'מתניתין' שעות, היינו 'ארבעים' יום.

ה בגמרא כתובות סוף פרק המדיר (דף עז, ב) מספר אודות רבי יהושע בן לוי, וז"ל "כי הוה (רבי יהושע בן לוי) שכיב (כשהגיע זמנו להפטר מן העולם הזה - רש"י) אמרו ליה למלאך המות, זיל, עביד ליה רעותיה, אזל אתחזי ליה, אמר ליה (רבי יהושע בן לוי למלאך המות) אחיו לי דוכתאי (הולכני לגן עדן והראני מקומי - רש"י), אמר ליה לחיי, אמר ליה (רבי יהושע בן לוי למלאך המות) הב לי סכינך, דלמא מבעתה לי באורחא, יהבה ניהליה, כי מטר להתם דלייה, קא מחוי ליה, שוור (קפץ - רש"י) נפל להווא גיסא (בגן עדן), נקטיה (המלאך המוות לרבי יהושע בן לוי) בקרנא דגלימיה, אמר ליה (רבי יהושע בן לוי) בשבועתא דלא אתינא, אמר קודשא בריך הוא, אי אתשיל אשבועתא (אם בחייו פעם אחת נשאל על שבועתו והפר אותה) ניהדר, אי לא, לא ניהדר, אמר ליה (מלאך המות) הב לי סכינאי, לא הוה קא יהיב ליה, נפקא בת קלא, ואמרה ליה, הב ניהליה". עכ"ל.

ו ז"ל פ"י הרשב"ם "נשאלתי. היכן מצינו שום פרשה שמתחילת כן. והאיך מתחלת הפרשה בדיבורו של משה שאין מפורש לו מפי הגבורה? וזו תשובתי.

למעלה כתוב (כט, לט) "אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם, "שאתם צריכים להביא באחד משלש רגלים משום בל תאחר, כמפורש במסכת ראש השנה (ד, א). הלך משה ודבר אל ראשי המטות, שהם שופטים, להורות לישראל הלכות נדרים". עכ"ל.
הרמב"ן מתרץ, שאין הכי נמי לא הקדים הכתוב ציווי השם למשה ענין נדרים, אבל כתבו הפסוק בסוף הפרשה (ל יז) "אלה החוקים אשר צוה ה' את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה".

ז 1. איתא בירושלמי מסכת שקלים פרק ג' סוף הלכה ב' וז"ל "גמליאל זוגא שאל לרבי יוסי בר רבי, איזהו המחזור שכולן [גירסת הראב"ד, הובא בפירוש ר"ש סיריליאנו על הירושלמי שם, - איזהו ה' ח מ ו ר מכולן] "והייתם נקיים מה' ומישראל", ופירש הראב"ד "איזה מצוה בתורה חמורה יותר מכולן, שידבק בה האדם? המצוה של 'והייתם נקיים מה' ומישראל' היא המצוה החמורה ביותר. ע"כ.
2. הדין של "מפני מראית עין" למדין מפסוק זה "והייתם נקיים מה' ומישראל".

ח מהטעמים על אי אמירת 'שהחיינו' בימי בין המצרים, מובא בפוסקים ב' הסברים, כי אז בימי בין המצרים הוא כימי אבילות, ומברכים 'שהחיינו' מתוך שמחה. טעם אחר, כי בימים אלו הם ימי פורעניות, ואיך יאמרו על זה 'שהחיינו וקימנו לזמן הזה' הרי הזמן הזה הוא ימי פורעניות. על פי זה, בנוגע ברכת 'הטוב והמטיב' אין לשון כזה.
וראה כף החיים סימן קע"ה אות א', שערי תשובה סימן תקנ"א סעיף קטן י', שדי חמד מערכת בין המצרים סימן ב' אות ג'.

ט ברמב"ם הלכות חנוכה פרק ג' הלכה י"ב וז"ל "מנהג קריאת ההלל בימי חכמים הראשונים כך היה. אחר שמברך הגדול שמקריא את ההלל מתחיל ואומר 'הללויה' וכל העם עונים 'הללויה' וחוזר ואומר 'הללו עבדי ה' וכל העם עונים 'הללויה' וחוזר ואומר 'הללו את שם ה' וכל העם עונים 'הללויה' וחוזר ואומר 'יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם' וכל העם עונים 'הללויה' וכן על כל דבר, עד שנמצאו עונים בכל ההלל 'הללויה' מאה ושלש ועשרים פעמים, סימן להם שנותיו של אהרן (מסעי לג, לט). והמגיד משנה וז"ל, ומ"ש רבינו שהן כק"ג פעמים והסימן שנתן להם הכל מבואר במדרש תלים (פרק כ"ב).
וראה ירושלמי מסכת שבת פרק ט"ז הלכה א', שמבאר שם הקשר בין אהרן הכהן ובין 'הלל', מפני שכתוב (תהלים קנ, א) "הללו א-ל בקדשו", ואהרן נקרא 'קדוש' שנאמר (תהלים קו, טז) "לאהרן קדוש ה'".
וראה תוספות יום טוב מסכת סוכה פרק ה' משנה ב', שמציין למסכת סופרים פרק ט"ז הלכה י"ב.
וראה ביאור בארוכה, בגדר עניית הללוי ושייכותה לאהרן, בלקו"ש חלק כג מסעי ב, עמוד 229 ואילך.

י בשולחן ערוך אבן העזר סימן ס"ב סעיף ב' פוסק הרמ"א וז"ל "ואין לעשות חופת ב' אחיות ביחד (סמ"ק בשם ספר חסידים) ויש אומרים דאף בשתי נכריות יש ליהזר שלא לעשותן כאחת משום איבה שמא יכבדו אחת יותר מחברתה (מרדכי פרק קמא דמועד קטן ס"י תתמ"ג) ואין נזהרין מזה ואדרבה יש מכוונים לעשות חופות עניות עם חופות עשירות משום מצוה (הגהות מיימונית בשם ר"י מפריז) עכ"ל. ובסוף פרשת מסעי (לו, יא) "ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים". ובגמרא בבא בתרא (קב, א) תני בנות צלפחד שקולות היו, שנאמר ותהיינה - הויה אחת לכולן.
פירש על זה בספר פנים יפות על הפסוק וז"ל "כיון שאמר הכתוב 'ו'ת'י'נ'ה' משמע שכולם נשאו ביום אחד". ע"כ.

לכאורה קשה על דברי בעל הפנים יפות מפסק דין של הרמ"א?
תירץ בעל מקור חסד על צוואת רבי יהודה החסיד אות מ"ד, שהאיסור לא לעשות חופות ב' אחיות ביחד הוא על האב, אבל אם האחיות מתחתנות לבד, אז אין קפידא.
עוד תירץ, שהאיסור הוא לעשות ב' חופות ביחד, אבל אם עושין ב' חופות לשתי אחיות ביום אחד אבל בשני מקומות נפרדים, אז אפשר שאין קפידא על זה.

יש לומר – ווארט מעניין

א) מטות (ל, ג) "איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסר איסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה".

מי ששומר את דיבורו ולא מחלל דבריו - הקב"ה יקיים את כל רצונו, וזהו המשך הכתוב - 'ככל היוצא מפיו יעשה' הקב"ה יקיים דבריו.

ב) מ"ב מסעות.

במסכת שבת (פז, ב) מובא מחלוקת האמוראים האם נסעו בני ישראל מרפידיים, ביום השבת או למחרתו ביום ראשון.

רמז להדיעה שלא נסעו בשבת, כי בכל פרשת המסעות לא תמצא אות זי"ן, לרמז שלא נסעו בשבת.

ג) שמונה עשרה.

1. איזה אות מהא"ב לא מופיע בהברכה ראשונה של שמונה עשרה? אות פ'.

2. איזה ברכה בשמונה עשרה יש בה כל האותיות של א"ב? ברכת 'על הצדיקים'.

3. איזה ברכה בשמונה עשרה מתחילה ומסתיימת באותה אות? השיבנו אבינו . . הרוצה בתשובה.

ח ז ק ח ז ק ו נ ת ח ז ק

כל מי שרוצה לקבל הגליון "יש לתמוה" דרך וואטסאפ, נא לשלוח הודעה למספר - 917-681